

Klinická psychologie I (PSY410)

Základní charakteristika kurzu

Studentům bude v rámci kurzu představena klinická psychologie jako samostatná vědní disciplína studující duševní život člověka na kontinuu zdraví – nemoc v biopsychosociálních souvislostech. Frekventanti získají základní znalosti o vybraných diagnostických kategoriích (jejich etiopatogenezi, diagnostických kritériích a diferenciální diagnostice), možnostech práce klinického psychologa, jeho metodách a postupech (prevence, diagnostika, terapie a rehabilitace).

Kurz navazuje na poznatky z vývojové psychologie, obecné psychologie, psychologie osobnosti, neurověd, psychopatologie a psychodiagnostiky.

Komu je kurz určen

Studentům magisterského studia psychologie – prezenční forma a studentům magisterského studia psychoterapeutických studií – prezenční forma.

Výuka

Výuka probíhá v podzimním semestru 2018

- přednášky se konají v úterý 16:00-17:40 v lichých týdnech
- semináře skupiny 01 se konají v úterý 18:00-19:40 v lichých týdnech
- semináře skupiny 02 se konají v úterý 16:00-17:40 v sudých týdnech
- semináře skupiny 03 se konají v úterý 18:00-19:40 v sudých týdnech

Garance a přednášející

Garance:

Garant: PhDr. Radka Neužilová Michalčáková, Ph.D. (michalca@fss.muni.cz)

Asistent předmětu: Mgr. Hana Drtilová (397670@mail.muni.cz)

Konzultace prostřednictvím e-mailu, případně po předchozí e-mailové domluvě.

Přednášející (v abecedním pořadí):

Mgr. Jan Dufek

MUDr. Robert Kulísek Ph.D.

PhDr. Radka Neužilová Michalčáková, Ph.D.

Mgr. Milan Pilát

Mgr. Lucie Strachotová

Mgr. Barbora Valková

Tematické okruhy

- Dětská klinická psychologie
- Neurotické poruchy
- Afektivní poruchy
- Organicky podmíněné duševní poruchy/demence
- Psychotické poruchy
- Poruchy osobnosti a chování u dospělých

Harmonogram výuky

Datum	forma výuky	Téma	přednášející
25.9.	Přednáška	Dětská klinická psychologie	Mgr. M. Pilát
	seminář skupina 01	Dětská klinická psychologie	
2.10.	seminář skupina 02		
	seminář skupina 03		
9.10.	Přednáška	Neurotické poruchy	Mgr. J. Dufek
	seminář skupina 01	Neurotické poruchy	
16.10.	seminář skupina 02		
	seminář skupina 03		
23.10.	Přednáška	Afektivní poruchy	MUDr. R. Kulísek, Ph.D.
	seminář skupina 01	Afektivní poruchy	
30.10.	seminář skupina 02		
	seminář skupina 03		
6.11.	Přednáška	Organicky podmíněné duševní poruchy/demence	PhDr. R. Neužilová Michalčáková, Ph.D.
	seminář skupina 01	Organicky podmíněné duševní poruchy/demence	
13.11.	seminář skupina 02		
	seminář skupina 03		
20.11.	Přednáška	Psychotické poruchy	Mgr. B. Valková
	seminář skupina 01	Psychotické poruchy	
27.11.	seminář skupina 02		
	seminář skupina 03		
4.12.	Přednáška	Poruchy osobnosti a chování u dospělých	Mgr. L. Strachotová
	seminář skupina 01	Poruchy osobnosti a chování u dospělých	
11.12.	seminář skupina 02		
	seminář skupina 03		

Dětská klinická psychologie

Přednáška

V rámci přednášky budou představena vybraná témata dětské klinické psychologie - dětská klinická psychologie jako profesní zaměření a formální odbornost (systém vzdělávání; zákonné zakotvení oboru; profesní prolínání a spolupráce). Specifika a etický kontext práce s dětmi a dospívajícími (nároky na odbornost a osobnost klinického psychologa; etika práce s dětmi). Klasifikace klinicko-psychologické problematiky dětí a dospívajících (fyziologické a patologické symptomy během vývoje; dětská klinická psychologie v MKN 10; poruchy vývojové a pervazivní, pro dětský věk specifické, ostatní se zřetelem na klinický obraz v dětském věku; klinicko-psychologická problematika jednotlivých vývojových etap; kazuistické příklady). Psychosomatické nemoci v dětství a dospívání (povaha a zdroje psychosomatických poruch; rodinné aspekty psychosomatických poruch; psychoterapie u psychosomatických onemocnění). Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí (rodinný kontext nemoci a reakce rodiny na sdělení závažné diagnózy u dítěte; chronicky nemocné dítě; zvládání nemoci a bolesti u dětí). Klinicko-psychologické vyšetření a diagnostické metody (možnosti a metody hodnocení psychického vývoje; diagnostika inteligence; diagnostika dílčích schopností, znalostí a dovedností; diagnostika osobnosti a rodinných vztahů). Možnosti psychoterapie u dětí a dospívajících (formy, zacílení a zvláštnosti psychoterapie s dětmi).

Seminář

V semináři budou probrány některé modelové kazuistiky demonstrující klinicko-psychologickou problematiku typickou pro vývojové období určitého věku (poruchy autistického spektra, ADHD, psychosomatické nemoci, poruchy chování), kontext doporučení dětského klienta (otázka požadavku a motivace ke spolupráci, vyšetření), klinicko-psychologická anamnéza (dosavadní průběh (zrání) onemocnění, vývoj a naléhavost symptomatiky; kontext rodiny a širší vztahové sítě), použité diagnostické metody a stanovování diagnózy (strategie výběru a klinické užití diagnostických metod; diferenciální diagnostika), návaznost a možnosti terapie, spolupráce s dalšími odborníky (forma a zacílení PT, možnosti a koordinace spolupráce s dalšími zainteresovanými odborníky).

Neurotické poruchy

Přednáška

Základní vymezení a historické pozadí pojmu, rozdělení neurotických poruch podle MKN 10, psychodiagnostika, psychodynamická diagnostika neuróz, vztah ke struktuře osobnosti.

Terapeutické přístupy, farmakoterapie, psychoterapie.

Seminář

Kazuistické ilustrace neurotických poruch na příkladech z praxe, specifika psychologické práce s neurotickými pacienty, režim oddělení pro léčbu neurotických poruch.

Afektivní poruchy

Přednáška

Základní seznámení s funkčními koncepty deprese a mánie. Komplexní model vzniku, vývoje a průběhu afektivních poruch s ohledem na klinické varianty. Rozdíly mezi afektivními symptomy dle věku a komorbidit. Deskriptivní diagnostika dle aktuálně platných diagnostických kritérií. Základní psychodynamické a kognitivní aspekty u afektivních poruch. Možnosti terapeutického ovlivnění na úrovni psychoterapie a farmakoterapie, novinky a současné trendy v léčbě afektivních poruch.

Seminář

V navazujícím semináři budou jednotlivé diagnostické okruhy dále podrobněji propracovány s důrazem na praktické aspekty klinické práce s pacientem. Diferenciální diagnostika mezi jednotlivými formami afektivních poruch. Podstatné proměnné ve volbě terapeutického přístupu (např. symptomová zátěž, věk, osobnostní patologie, spolupráce v léčbě apod.). Důraz bude kladen na interaktivní rozbor ilustrativních klinických případů s cílem podpořit schopnost formulace základní diagnosticko - terapeutické rozvahy a vedení případu.

Organicky podmíněné duševní poruchy/demence

Přednáška

Skupina duševních poruch na podkladě prokazatelné etiologie u mozkového onemocnění, poranění mozku nebo jiného poškození vedoucího k mozkové dysfunkci. Akcentována bude problematika demencí - základní diagnostická kritéria, možnosti a meze psychodiagnostiky, diferenciální diagnostika, péče o pacienty s demencí.

Seminář

Seminář bude zaměřen na vybrané psychodiagnostické nástroje užívané pro diagnostiku demencí, možnosti diferenciální diagnostiky a kognitivní rehabilitace.

Na seminář je zapotřebí vypracovat první seminární úkol se zaměřením na administraci a následnou reflexi použití screeningového testu kognitivních funkcí (viz samostatný soubor Zadání seminárních úkolů v ISu).

Hodnocení vyhověl/nehověl bude sděleno vyučujícím na semináři.

Psychotické poruchy

Přednáška

Přehled diagnostické kategorie dle MKN 10, symptomatologie a syndromologie. Obraz poruchy v klinickém obraze a v psychologickém vyšetření. Diferenciální diagnostika. Terapie psychóz. Biologická léčba, psychoterapeutické intervence včetně tréninkových programů, psycho-sociální rehabilitace, stacionární a komunitní péče. Specifika psychologické práce s psychotickými pacienty, režim oddělení pro práci s psychotickými poruchami.

Seminář

Výběr z kazuistik: diagnostika, terapie. Rozbor psychologického vyšetření, možnosti práce s jednotlivými psychodiagnostickými metodami. Diskuze.

Poruchy osobnosti a chování

Přednáška

Stavy a vzorce chování klinického významu, které mají tendenci přetrvávat a objevují se jako vyjádření charakteristického životního stylu jedince a způsobu jeho vztahu k sobě i druhým. Některé z těchto stavů a vzorců chování se objevují časně v průběhu individuálního vývoje jako výsledek konstitucionálních faktorů a sociálních zkušeností, jiné se získávají později v životě. Specifické poruchy osobnosti, smíšené a jiné poruchy osobnosti a trvalé změny osobnosti jsou hluboce zakořeněné a trvalé vzorce chování, ukazující neměnnou odpověď na širokou škálu osobních a sociálních situací.

Seminář

Seminář bude zaměřen na způsoby komunikace s pacienty s jednotlivými typy poruch osobnosti, součástí budou i praktické ukázky.

Na seminář je zapotřebí vypracovat druhý seminární úkol (skupinový) zaměřený na analýzu videomateriálu a následný rozbor poruch osobnosti (viz samostatný soubor Zadání seminárních úkolů v ISu).

Hodnocení vyhověl/nevyhověl bude sděleno vyučujícím na semináři.

Požadavky pro získání zápočtu a zkoušky

Zápočet je udělován za aktivní účast na seminářích (povolena je maximálně 1 absence během semestru) a splnění dvou seminárních úkolů:

- 1) administrace screeningového testu ACE-R a následná reflexe,
- 2) skupinové zpracování problematiky poruch osobnosti ilustrované na zadaném videomateriálu.

Zkoušky je možné se zúčastnit po splnění podmínek nutných k získání zápočtu. Zkouška probíhá formou písemného testu. Minimální počet bodů pro úspěšné vykonání zkoušky je 50b (maximum 100b).

Celkové hodnocení:

90 – 100 bodů	A
80 – 89 bodů	B
70 – 79 bodů	C
60 – 69 bodů	D
50 – 59 bodů	E

Za úspěšné absolvování kurzu získá student 5 kreditů.

Doporučená ke zkoušce:

- Cohen, R. M. (2002). *Nejčastější psychické poruchy v klinické praxi*. Praha: Portál.
- Franková, V., Hort, J., Holmerová, I., Jiráček, R., & Vyhnálek, M. (2011). *Alzheimerova demence v praxi - konsenzus psychicko-neurologicko-geriatrický*. Praha: MF-medical services.
- Höschl, C., Libiger J., & Švestka J., eds. (2004). *Psychiatrie* (II. doplněné a opravené vydání). Praha: Tigris, s.r.o.
- Mentzos, S. (2000). *Rozumíme sami sobě?* Praha: NLN.
- Kalina K. a kol. (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada.
- Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. revize. Duševní poruchy a poruchy chování. Popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka. (1992, 1997, 2000). Praha: Psychiatrické centrum.
- Miller, W. R., & Rollnick, S. (2003). *Motivační rozhovory*. Tišnov: Sdružení SCAN.
- Mullerová, G. (2011). *Adiktologické poradenství*. Praha: Galén.
- Nešpor, K., & Csémy, L. (1991). *Léčba a prevence závislostí*. Praha: Psychiatrické centrum.
- Preiss, M., & Kučerová, H. (2006). *Neuropsychologie v neurologii*. Praha: Grada.
- Preiss, M., & Kučerová, H. (2006). *Neuropsychologie v psychiatrii*. Praha: Grada.
- Raboch, J., & Zvolský, P. (2001). *Psychiatrie*. Praha: Galén.
- Rahn, E., & Mahnkopf, A. (2000). *Psychiatrie. Učebnice pro studium i praxi*. Praha: Grada.
- Rotgers, F. a kol. (1999). *Léčba drogových závislostí*. Praha: Grada.
- Smolík, P. (2002). *Duševní a behaviorální poruchy*. Praha: Maxdorf.
- Svoboda, M., & Češková, E. (2006). *Psychopatologie a psychiatrie*. Praha: Portál.

Další vybrané zdroje:

- Baštecká, B. (2003). *Klinická psychologie v praxi*. Praha: Portál.
- Baštecká, B., & Goldmann, P. (2005). *Základy klinické psychologie*. Praha: Portál.
- Baštecký, J. a kol. (1993). *Psychosomatická medicína*. Praha: Grada.
- Danzer, G. (2001). *Psychosomatika - celostný pohled na zdraví těla i duše*. Praha: Portál.
- Honzák, R. (1999). *Komunikační pasti v medicíně*. Praha: Galén.
- Honzák, R. (1989). *I v nemoci si buď přítelem*. Praha: Avicenum.
- Honzák, R. (2005). *Úzkostný pacient*. Praha: Galén.

- Höschl, C. (1996). *Psychiatrie pro praktické lékaře*. Praha: Nakladatelství H & H.
- Janáčková, L. (2007). *Bolest a její zvládnání*. Praha: Portál.
- Janík, A., & Dušek, K. (1987). *Diagnostika duševních poruch*. Praha: Avicenum.
- Konečný, R., & Bouchal, M. (1979). *Psychologie v lékařství*. Praha: Avicenum.
- Kratochvíl, S. (1997). *Základy psychoterapie (současné směry)*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (1992). *Bolest – její diagnostika a psychoterapie*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví.
- Křivohlavý, J. (2001). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (2002). *Psychologie nemoci*. Praha: Grada.
- Millon, T. (2011). *Disorders of Personality: Introducing a DSM/ICD Spectrum from Normal to Abnormal*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Mohapl, P. (1992). *Úvod do psychologie nemoci a zdraví*. Olomouc: Vydavatelství UP.
- Morschitzky, H., & Sator, S. (2007). *Když duše mluví řečí těla*. Praha: Portál.
- Pidrman, V. (2007). *Demence*. Praha: Grada.
- Pomerantz, A. M. (2014). *Clinical Psychology: Science, Practice, and Culture*. Los Angeles: Sage Publications.
- Poněšický, J. (2002). *Psychosomatika pro lékaře, psychoterapeuty i laiky*. Praha: Triton.
- Praško, J. a kol. (2003). *Poruchy osobnosti*. Praha: Portál.
- Raboch J., Zvolský P. a kol. (2002). *Psychiatrie*. Praha: Galén.
- Radoilska, L. (2012). *Autonomy and Mental Disorder*. New York: Oxford University Press.
- Smith, G. E., & Bondi, M. W. (2013). *Mild Cognitive Impairment and Dementia*. New York: Oxford University Press.
- Trapková, L., & Chvála, V. (2005). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.
- Vodáčková, D. a kol. (2002). *Krizová intervence*. Praha: Portál.
- Vymětal, J. (2003). *Lékařská psychologie*. Praha: Portál.
- Vymětal, J. a kol. (2000). *Speciální psychoterapie (úzkost a strach)*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství J. Kocourek.
- Zvolský, P. a kol. (1996). *Speciální psychiatrie*. Praha: Karlova univerzita.

Další literatura bude doplněna během výuky.